

dr hab. Tomasz Man

Wrocław, 19.01.2022

Wydział Lalkarski

Akademii Sztuk Teatralnych

im. St. Wyspiańskiego

Recenzja rozprawy doktorskiej Błażeja Piotrowskiego pod tytułem *„Psychologia zorientowana na proces. O wolności w twórczości, czyli analiza powstawania i pogłębiania roli aktorskiej w monodramie pt. Historia księcia H., zrealizowanego w nurcie teatru ożywionej formy”* napisana pod kierunkiem dr hab. Łukasza Lewandowskiego.

Dysertacja Błażeja Piotrowskiego podzielona jest na Wstęp, trzy części, Zakończenie i Bibliografię. Konstrukcja rozprawy doktorskiej jest logiczna i przejrzysta. We Wstępie autor napisał jakie zagadnienie będzie przedmiotem jego wnikliwej analizy: *„(...) w trakcie prowadzenia trzyletnich badań praktyczno - teoretycznych, których owocem jest niniejsza praca, oscylowałem wokół zagadnienia – spójności aktora względem swojej indywidualności, założeń inscenizacyjnych i podejmowanych zadań aktorskich.”* Postawiona teza na początku dysertacji jest przeprowadzona w kolejnych częściach tekstu.

Pierwsza część pracy opatrzona tytułem: *„Rozróżnienie sztuki aktorskiej w nurcie teatru lalek”* ma charakter teoretyczny i dotyczy problemu gry aktorskiej z lalką i ożywioną formą. Możemy w tym miejscu zapoznać się z opisem technik gry lalkarskiej, różnymi formami gry aktorskiej we współczesnym teatrze lalek oraz konwencjami klasycznymi, parawanowymi i mieszanymi w teatrze ożywionej formy. W tym miejscu możemy zreferowane są poglądy ważnych i fundamentalnych teorii dotyczących gry aktorskiej.

Druga część rozprawy bezpośrednio dotyczy tytułu i odnosi się do analizy roli w monodramie *Historia księcia H.* w reżyserii Jacka Malinowskiego. Tu

spotykamy się z rozważaniem autora dotyczącym wpływu założeń inscenizacyjnych na grę aktorską. Następnie aktor w sposób drobiazgowy opisuje „obiekty animacji” i sposoby użycia teatru przedmiotu w przedstawieniu. Przytacza cytaty i opisuje sytuacje sceniczne, gdzie „używał partnerów” scenicznych. Niezwykle ciekawa jest analiza partytury muzycznej w spektaklu, która była „zespolona” z działaniami scenicznymi i wpływała na grę aktora. Przytoczone są konkretne przykłady muzyczne i ich „funkcjonowanie” na scenie. Przedmiotem bogatego opisu jest również zagadnienie gry w „czwartej ścianie” w monodramie. Jak autor podkreśla „czwarta ściana” bardzo rzadko jest stosowana w tym gatunku scenicznym. W spektaklu *Historia księcia H.* czwarta ściana była podstawowym pomysłem, ponieważ niejako „podglądaliśmy” jak przygotowuje się aktor do roli w garderobie teatralnej. W tym też miejscu czytamy o „wewnętrznych obrazach” - jest to termin wprowadzony przez Michaiła Czechowa. Właśnie uruchamianie „wewnętrznych obrazów” pomogło aktorowi „pogłębić” rolę. Tu też czytamy wyjaśnienie na narrację lalkową i aktorską. Autor opisuje również o założonych przez reżysera improwizacjach aktorskich w odpowiednich momentach monodramu. Kolejny rozdział dotyczy bezpośrednio tezy postawionej w rozprawie doktorskiej, czyli wpływu indywidualności aktora jako główny element roli w monodramie. Znajdujemy tu opisy i refleksje, które odnoszą się do własnej indywalności jako podstawy prawdy aktorskiej. Przytoczonej są m.in. teorie „śniącego ciała” Arnolda Mindella czy wpływu świadomości i sprawności na grę aktorską. Ten fragment tekstu jest pogłębioną refleksją i ma uzasadnioną argumentację merytoryczną i emocjonalną.

Trzeci rozdział dysertacji jest związany z praktyką pedagogiczną Błażeja Piotrowskiego. Czerpiąc ze swoich doświadczeń jako nauczyciela akademickiego autor opisał sposoby pracy ze studentami aktorstwa teatru lalek. Autor występuje teraz w roli pedagoga. Szczególną rolę przywiązuje w Akademii Teatralnej do pracy nad „wydobyciem” wyrażania własnej indywidualności przez młodych aktorów. Ta część rozprawy dotyczy pracy ze studentami II roku. Jest

podzielona na dwie części, które jednak są ze sobą związane: Teoria i Praktyka. Teoria jest opisem przygotowania studentów do gry lalką, układy rytmiczno-ruchowe oraz improwizowanych gier parawanowych. Praktyka natomiast to bardzo konkretny i oparty na przykładach system ćwiczeń w technikach lalkarskich: pacynka, kukła, jawajka ze słowem, muzyką i ruchem. Opis pracy ze III rokiem studentów związany jest z grą w różnorodnych konwencjach aktorskich i szukaniu w nich swojego indywidualnego, неповtarzalnego i oryginalnego wyrazu. Autor w tym miejscu zwraca też uwagę w pracy na scenie na istotę komunikacji i otwartości, która jest podstawą gry zespołowej. Zakończenie jest podsumowaniem rozprawy, której przedmiotem była indywidualność „zewnętrzna” i „wewnętrzna” aktora w pracy scenicznej. Autor w tym miejscu podkreśla swoją założoną tezę, która realizuje się w codziennej pracy w teatrze i na uczelni. Następnie możemy zapoznać się z bogatą Bibliografią.

Błażej Piotrowski napisał rozprawę doktorską, która ma charakter osobistej i bardzo rzeczowej refleksji nad indywidualnością aktora w budowaniu roli. Dysertacja rozpięta jest między indywidualnym doświadczeniem aktorskim i bogatą wiedzą merytoryczną związaną z zagadnieniem technik aktorskich i psychologicznych. Praca jest wnikliwą i przenikliwą analizą swojej roli w wybitnym przedstawieniu *Historia księcia H.* w reżyserii Jacka Malinowskiego. Ta autorefleksja jest przykładem pełnej samoświadomości aktora na scenie, który „trzyma w garści rolę”, a tym samym publiczność, która z zapartym tchem śledzi „zmaganie” się aktora z powierzoną rolą. Ten sam „ton samoświadomości” przebija z rozdziału poświęconego pracy z na uczelni teatralnej. Niezwykle pomocna w pracy pedagogicznej dla nauczycieli aktorstwa jest część poświęcona ćwiczeniom ze studentami Akademii Teatralnej. Bogata Bibliografia świadczy o tym, że pan Błażej Piotrowski korzystał z wielu źródeł i publikacji, też takich, które niełatwo zdobyć jak choćby rozprawy Anny Proszkowskiej. Złożona praca rozprawa doktorska jest głęboko przemyślana zarówno w strukturze jak i zapisanej treści. Język dysertacji jest komunikatywny, rzeczowy, ale też ma „emocjonalny” ton, co jest wyrazem właśnie, indywidualnego charakteru artysty. Tak

napisana rozprawa może, a może nawet powinna być wydana w formie podręcznika, który może służyć studentom i nauczycielom.

Dokonania artystyczne Błażeja Piotrowskiego są bardzo bogate i różnorodne. Jest artystą występującym zarówno jako aktor jak i reżyser. Zagrał w ponad 40 sztukach teatralnych w różnych miejscach, gdzie teatr można grać i pokazywać. Zagrany przez aktora monodram *Historia księcia H.* odznacza się wysoką jakością artystyczną i precyzyjnością profesjonalisty w pełni tego słowa znaczeniu. Czytamy w recenzjach: „(...) spektakl był popisem jedynego aktora na scenie, Błażeja Piotrowskiego, tworzącego w garderobie podczas przygotowań do spektaklu coś na kształt własnej wersji „Hamleta” oraz „(...) też zabawna i oniryczna opowieść o tym, jakie męki twórcze przeżywa aktor, przygotowujący się do roli w przedstawieniu "Hamlet" właśnie.”

Z przekonaniem stwierdzam, że praca doktorska pana Błażeja Piotrowskiego spełnia wymagania ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 poz. 85 ze zm.) i wnioskuję dopuszczenie do kolejnych etapów postępowania o uzyskanie stopnia doktora w dziedzinie sztuk teatralnych.

Tomasz Man